

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Сайчин С. О.

старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін
Інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, адвокат

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ З'ЯСУВАННЮ У СПРАВАХ ПРО СЛУЖБОВІ ЗЛОЧИНИ

Важливими підставами для обрання засобів на кожному з етапів розслідування виступають обставини, які підлягають встановленню в кримінальному провадженні за певними видами кримінальних правопорушень.

У кримінальному процесі традиційно застосовується термін «обставини, які підлягають доказуванню», однак у криміналістиці використовується термін «обставини, які підлягають встановленню».

За слушним визначенням В. А. Журавля, «предмет доказування, наповнюючись змістом конкретної кримінально-правової норми, трансформується в обставини, що підлягають з'ясуванню, тобто в таку структуру, яка відображається в окремій криміналістичній методиці, утворює систему правових цілей і стратегічних завдань розслідування» [2, с. 18]. При цьому крім предмета доказування є й інші чинники, для визначення обставин, що підлягають встановленню під час розслідування певного виду чи групи кримінальних правопорушень щодо яких формується криміналістична методика. Тому можна в цілому погодитись із тим, що «формування обставин, що підлягають встановленню, зумовлено трьома чинниками: предметом доказування (ст. 91 КПК України), кримінально-правовою та криміналістичною характеристиками певного різновиду злочинного прояву» [2, с. 12–13; 4, с. 97].

З цього питання О. В. Пчеліна відзначила: «Щоб вирішення справи було законним, справедливим кримінально-процесуальним законодавством визначається коло обставин, які належить встановити у кримінальній справі. В науці кримінального процесу таку сукупність обставин називають предметом доказування, а в науці криміналістики — обставинами, що підлягають встановленню. Тобто вчення про предмет доказування у кримінальних справах є спільним для наук кримінального процесу і криміналістики. Його формулювання і розвиток як міжпредметної галузі впливає на підвищення ефективності досудового розслідування злочинів, оскільки орієнтує слідчого на встановлення конкретних обставин, з якими пов'язується існування складу злочину певного виду» [3, с. 11].

Щодо змісту деяких елементів методики розслідування, В. В. Демидовою підкреслено: «Крім тих обставин, які зазначені в ст. 91 КПК

України, під час розслідування злочинів часто встановлюються такі обставини, які правового значення не мають і тому не потребують доведення, але необхідні в криміналістичному сенсі для успішного розслідування. Наприклад, не маючи даних про особу свідка і його взаємин з підозрюваним, вкрай важко визначити тактику допиту цього свідка» [1, с. 197]. Таким чином, криміналістичне поняття «обставини, які підлягають встановленню» включає не тільки ті обставини, які визначені у кримінальному процесуальному законі як обов'язкові для доказування, а і суто криміналістичні завдання, які мають значення для вибору тактики розслідування.

Не дивлячись на досить детальний аналіз кримінального аспекту, здійснений В. В. Демідовою, відзначимо, що нею було застосовано процесуальний аспект, тобто фактично охарактеризовано тільки обов'язкові елементи що є предметом доказування. Але, як вже вказувалось нами вище, у криміналістичній методиці мають враховуватись й інші обставини, які не входять до переліку тих, що підлягають доказуванню, але мають важливе значення для здійснення досудового розслідування наприклад у сфері злочинів, вчинених службово-посадовими особами. Зазначимо деякі обставини, що не підлягають доказуванню у деяких категоріях проваджень, однак підлягають повному з'ясуванню.

Під час розслідування (на будь якій стадії), адвокату можуть знадобитись певні знання та факти, які повинні бути з'ясованими органами досудового розслідування. *Криміналістичне джерело первинного з'ясування інформації про факт вчинення службової недбалості.* Першочергове органам досудового розслідування необхідно встановити хто і коли повідомив про факт службового злочину або наслідки злочинних дій; як і коли їх було виявлено; яких заходів, спрямованих на усунення шкідливих наслідків і ким саме було вжито; чи проводились і ким саме службові перевірки за виявленими фактами і які результати були отримані.

Зазначені обставини мають вагоме значення для обрання напрямів розслідування на початковому етапі, оскільки саме вони визначають зміст слідчої ситуації, яка сформувалась на початку кримінального провадження та є передумовою слідчої версії.

Детальному з'ясуванню підлягають *загальні правила здійснення службової діяльності* у сфері, де було вчинено службовий злочин, а саме: як саме організована службова діяльність в установі, підприємстві, організації; який загальний порядок проведення тих операцій, з якими пов'язана служба; які особи брали в них участь; чи вжито заходів після виявлення шкоди від службової недбалості щодо недопущення в майбутньому настання шкідливих наслідків через недотримання належного порядку поточної діяльності, тощо.

Ці обставини мають важливе значення для побудови уявної моделі правомірної поведінки службової особи у певній практичній ситуації, що надасть можливість визначити відхилення від цієї версії, які мали місце у зв'язку з вчиненням службової недбалості, їх можливий зміст, що має значення для обрання прийомів і засобів розслідування.

З'ясуванню підлягають питання *як проводився документообіг* в установі, організації чи на підприємстві де скоєно службовий злочин, хто відповідальний за складання, реєстрацію та зберігання документів. Встановлення цих обставин сприятиме ефективному обранню слідчим методів, прийомів і засобів для вирішення одного з найважливіших тактичних завдань розслідування, а саме забезпечення збереження документальних джерел та доказів.

В яких саме документах відображено службовий статус особи (це найбільш вагомі обставини кримінального правопорушення), де знаходяться (зберігаються) вказані документи: які документи підтверджують перебування певної особи на посаді та де зазначається перелік її службових обов'язків; які документи було складено з відхиленням від встановлених вимог; які документи складались у зв'язку з виявленням наслідків порушення законодавства, їх усунення та проведення дисциплінарного провадження (службової перевірки, службового розслідування)тощо.

Необхідною умовою з'ясування предмету доказування у кримінальному провадженні, є відповідь на питання, *чи не пов'язана службова халатність із вчиненням інших кримінальних правопорушень* певною службовою особою або іншими особами: чи не було вчинено іншого кримінального правопорушення (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, ухилення від сплати податків тощо) у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням службово-посадовою особою своїх функціональних обов'язків.

З'ясування вказаної групи обставин дозволить не тільки забезпечити повноту та всебічність розслідування, а і перевірити версії щодо її зв'язку з кримінальними правопорушеннями, які були вчинені, або продовжують вчинятися з використанням сприятливих умов, що склались завдяки недбалому ставленню підозрюваного до своїх службових обов'язків.

Встановлення осіб, яким може бути відома інформація, що має значення для кримінального провадження, дозволить визначити, які саме особи мають бути допитані в якості свідків у кримінальному провадженні.

До яких сфер спеціальних знань відносяться цивільні, господарські, управлінські, податкові й інші дії, що відбувались у зв'язку із вчиненням службового підроблення та подальшого настання шкід-

ливих наслідків. Це надасть змогу визначити, яким спеціальними та додатковими знаннями необхідно володіти слідчому, до яких фахівців (спеціалістів) необхідно звернутись з метою отримання висновків, консультацій, яких експертів залучити до провадження, тощо.

Список використаної літератури

1. Демідова В. В. Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях щодо жорстокого поводження з тваринами. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Вип. 1. Т. 1. 2019. С. 195–199.
2. Журавель В. А. Обставини, що підлягають з'ясуванню, у структурі криміналістичної методики. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2010. Вип. 10. С. 12–20.
3. Пчеліна О. В. Особливості предмета доказування у кримінальних справах про економічні злочини: дис. канд. юрид. наук; спец. 12.00.09. Х., 2010. 225 с.

Свида О. Г.

доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент, адвокат

ДО ПИТАННЯ ЩОДО СТАНДАРТИЗАЦІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах перманентного реформування правової системи України питання забезпечення високих професійних стандартів в адвокатській діяльності не втрачає своєї актуальності. Адвокатура відіграє ключову роль у гарантуванні права на справедливий суд і захисті основоположних прав людини, а отже, якість надання професійної правничої допомоги, що надається адвокатами, значною мірою впливають на довіру суспільства до системи правосуддя загалом. Формування та дотримання професійних стандартів — це не лише суто вимога закону, а й показник зрілості інституту адвокатури, здатності адвокатів діяти в межах принципу верховенства права, зберігаючи незалежність, відповідно до вимог чесності та добропорядної репутації тощо. В умовах воєнного стану, стрімкої цифровізації та зростання суспільних очікувань перед адвокатурою, питання єдності стандартів професійної поведінки, етики й компетентності стає одним із ключових чинників розвитку правової держави. Підвищення ролі адвокат-